

Les cruïlles del treball
(Filosofia social)

Ludwig Andreas Feuerbach: I
Alemaný (Landshut, 1804 - Rechenberg, 1872)

Antropologia materialista

Fou un filòsof alemany que tingué gran influència en altre pensadors. Va estudiar teologia a Berlín on fou deixeble de Hegel. Al principi va estar molt influir per ell però més tard va criticar la ideologia del seu mestre seguint dos camins que van ser la base del seu pensament: la concepció antropològica de tota religió i la crítica materialista de tot pensament especulatiu. El seu caràcter crític sobre la religió no li va permetre exercir l'ensenyament fins la revolució socialista, essent aleshores reclamat pels seus alumnes de Heidelberg, impartint durant un semestre la seva teoria de la religió. S'afilia al Partit Socialdemòcrata alemany, convertint-se en mestre del pensament deis joves socialistes (hegelians), entre ells Marx i Engels. Entre les seves obres, cal destacar *Pensaments sobre la mort la immortalitat* i *Principis fonamentals de la filosofia del futur*.

Viatgers d'il·lusions i intrèpids nautes de somnis,
hem estat empesos per una brisa aliena
que omplia d'idees el velam sense cap desencís,
però ens menava per paratges desconeguts.

Portàvem els polissons de la discrepància
entre les mampares dels singulars pensaments
i, en prendre derrotes pels mars de la fal·làcia,
van sortir de les bodegues amb veus estridents.

La història és un accident d'horitzons il·lògics
que canvia segons qui fa les interpretacions,
no podrem doncs conèixer els confins pelàgics
perquè tot està manegat per pura intenció.

Ludwig Andreas Feuerbach: II

L'home creador de Déu

L'autor veu en la Filosofia de Hegel una teologia camuflada, on la realitat posada per la Idea, el concepte de l'Esperit Absolut i altres teories, deia, són sols una expressió de la doctrina teològica que afirma que la naturalesa és creada per Déu. Afirmarà que la Teologia s'ha de reduir a Antropologia: Déu és un pensament de l'ésser humà. L'essència de Déu és l'essència de l'ésser home que projecta fora de si tot allò que és i crea un Déu al que venera i adora. No és Déu qui ha creat l'ésser humà, sinó l'ésser humà qui ha creat Déu a la seva imatge. Això comporta una expropiació de l'ésser humà (alienació), essent sotmès a alguna cosa que li és estranya. Aquest concepte d'alienació tindrà després una gran influència sobre el pensament de Karl Marx. Altres obres són: *Crítica de la filosofia de Hegel*, *L'essència del cristianisme*.

Com teníem por i pànic d'allò desconegut,
vam inventar les deïtats dintre del pensament
i adoràvem uns falsos éssers de mons obscurs
per calmar l'ànima vinguda de l'esfereïment.

Com teníem temor i espant d'allò no natural,
vam fer ares per ofrenar en sacrificis
els donatius per callar una falsa ira irreal
i acudíem tots caps cots als infames oficis.

Com teníem recel i malfiança d'allò secret,
vam cisellar escultures amb un cos plebeu
per reverenciar-les, sense pensar que, del cert,
Déu no ha creat a l'home, és l'home qui ha creat a Déu.

Pierre-Joseph Proudhon: I
Francès (Besançon 1809 - Passy 1865)

El primer pensador llibertari

Fou un dels pares de l'anarquisme modern. Actiu combatent contra el poder i l'Estat, fou un dels màxims ideòlegs dels nous socialismes que succeïren els corrents històriogràficament anomenats de socialisme utòpic. Junt amb Karl Marx (amb el que tingué en un principi una ferma amistat que derivà en una forta rivalitat personal i política) s'encarregà d'establir els fonaments d'una de les dues branques del socialisme, l'anarquisme. Fou el primer pensador llibertari que emprà aquest terme per definir un ideari socialista concret. Les bases de l'anti-estatisme, el federalisme social i el mutualisme, foren les seves teories. Sintetitzen la visió col·lectivista de l'anarquisme que compartia, en certa mesura, amb Mikhaïl Bakunin, l'altre gran pensador i activista de l'anarquisme.

Ni déu, inventat per la por de les persones,
escriu els llibres sacrosants que marquen la moral
per regir el comportament de la societat;
destruirem els temples que amaguen les mentides.

Ni l'amo, ardit per la ignorància dels desposseïts,
formula les normes que dicten les obligacions
per coercir els compromisos dels necessitats;
ensorrarem els casals on rau l'autoritat.

Ni el rei, creat per la indefensió errònia dels plebeus,
decreta les lleis que preceptuen l'obediència
per controlar la fidelitat dels ciutadans;
enderrocarem els castells on naix el poder.

Pierre-Joseph Proudhon: II

El concepte de copropietat

En afirmar el mutualisme, l'autor concep un sistema molt particular, allunyat del comunisme fourierista i del terme col·lectivisme en si, del qual recelava, per bé que tradicionalment hom el considera en la línia de l'anarcol·lectivisme. La idea de mutualisme proudhonià es lliga a la seva concepció de la propietat, encunyada principalment a l'obra *Qu'est ce que la propriété?*. En aquesta obra primera, l'autor descriu una complexa semblança d'una propietat federativa. Formalment s'oposa a la propietat comuna i col·lectiva, de la mateixa manera que s'oposa a la propietat privada. L'autora trotskysta Annie Kriegel ha definit la idea de la propietat proudhoniana com una "copropietat de mà comuna", que fóra l'essència del mutualisme que teoritzava. Aquesta idea tan singular i particular de propietat fou el blanc de les crítiques de Karl Marx, que l'acusava d'utopista petitburgès.

No es veuen fites delimitant llenques al cel,
ningú no reclama la propietat de l'aire,
però sí que trobem al terra les fronteres
i tanques que denunciïn quelcom que les posseeix.

No porten els núvols cap títol de propietat,
ningú no pretén la possessió de les pluges,
però sí que trobem a la mar les andanes
i rades que delaten quelcom que les ostenta.

No estan amollonats els sallents de les rieres,
ningú no demana el domini de l'escuma,
però sí que troben als cabals les rescloses
i postes que acusen quelcom que les domina.

Pierre-Joseph Proudhon: III

L'opressor i l'oprimit

L'anarquisme clàssic és una ideologia política de caire col·lectivista que considera l'Estat com a una estructura mitjançant la qual una minoria privilegiada està oprimint a l'amplia majoria de la població, i que per tant per a alliberar a les majories cal destruir. Amb la destrucció de l'Estat la classe social privilegiada ja no podria defensar la propietat dels mitjans de producció, i per tant aquests quedarien automàticament col·lectivitzats. Si be l'anarquisme clàssic confia en la bondat de les persones, essent la injustícia social la causa de la seva maldat, en cas de què qualche individu violés l'interès del col·lectiu, aquest seria l'encarregat de reprimir-lo o reeducar-lo, sempre sense crear una estructura de repressió estable, que s'identifica amb l'Estat. (*Système des contradictions économiques ou Philosophie de la misère*).

Beneïts rapinyaires que picareu a les taules
on s'acumulen les engrunes dures del pa
que es rebrien al terra com exèquies darreres,
perquè sinó, les furtaria qualche afamegat.

Sortosos trencalòs que esquinçareu les ossades
on encara resten pellingots entercs de carn
que trobarien el repòs a les escombraries,
perquè sinó, les robaria qualche famejat.

Benaurats voltors que rapissareu els sobrants
on s'aplega la podridura dels queviures
que serviria d'adob per assaonar les llenques,
perquè sinó, les lladregaria qualche afamat.

Pierre-Joseph Proudhon: IV

Destruir o conquerir

La similitud de l'anarquisme clàssic amb el comunisme duu a nombroses confusions. La principal diferència és que mentre que per als anarquistes amb la destrucció de l'Estat desapareixeria automàticament la societat de classes, per als comunistes la majoria (identificada amb el proletariat) hauria de conquerir l'estructura de l'Estat i utilitzar-la per a la destrucció de la classe dominant. Amb el temps, aquest estat proletari s'aniria dissolent, ja que la seva utilitat (la dominació de classe) desapareixeria. Per als anarquistes, això és impossible, i l'existència de l'Estat perpetuaria la dominació d'una minoria sobre la majoria. (*Solution du problème social*).

La fam material clama amb crits al malefici
i el cadell del futur, abillat de vells esparracs,
duu la gola nafrada en dir el sacrifici
d'arrossegar la buidor dins del ventre tants anys.

El mal al pit usurpa harmonia a l'enteniment
i el fill del passat, brandant la indeleble espera,
duu el cor commogut en expressar el patiment
de suportar l'opressió al cos de la còlera.

No hem d'esperar del botxí la falsa clemència,
ni creure que el malaguanyat poder ha de finir,
s'han d'ensorrar amb postulats de raó l'essència
d'una força que, si no acaba, ens podrà destruir.

Mikhail Aleksándrovitx Bakunin
(Михаил Александрович Бакунин): I
Rus (Priamúkhino, Rússia, 1814 - Berna, Suïssa, 1876).

Vingut del fred

Filòsof anarquista que va posar les bases del socialisme llibertari. De família aristocràtica, inicia la formació militar a l'acadèmia de Sant Petersburg, arribant al grau d'oficial de la guàrdia imperial. Abandona l'exèrcit i es trasllada a Moscou per a estudiar filosofia, decantant-se per l'idealisme alemany. Després recorre les principals capitals europees, coneixent altres pensadors com Marx i Proudhon. Participa en les revolucions de París i Alemanya, fins que el detenen a Àustria, després del fracàs de Dresden, i el condemnen a mort, però la pena no es du a terme. Retornat a les autoritats russes, l'empresonen set anys i el desterren a Sibèria, però escapa i va a Anglaterra, des on propaga les idees anarquistes per Europa i crea l'organització semi-clandestina "Aliança Democràtica i Social". També funda el "Comitè per a la Salvació de França", que va dirigir la insurrecció de la Comuna de Lió. Escriu les obres: *L'associació roja* i *El catecisme revolucionari*.

Després d'haver viscut les tardes borrascoses,
mancats de la llum dels llavis d'uns núvols exsangües,
la nit ens mira impacient amb uns ulls negres
esperant la claredat dels dies, cadells del temps.

L'alba apareix amb les plomes blanques d'un cigne,
alliberant de la mort suspesa en la foscor,
i la condemna traeix la veritat dels signes
que portaven les paraules impreses al cor.

La pena és un regalim de malenconia fred
que fuig, amb el sabor agre de la tristesa,
en desterrar la cruor de la voluntat del gel
que ens havia ficat, dins del pit, la intolerància.